

Regio Midden-Holland

Reactie wetsvoorstel nieuwe regels inzake huisvesting vergunninghouders

Datum: 14-3-2025

Namens de gemeenten in regio Midden-Holland

Kernboodschap

Wij onderschrijven dat er een groot tekort is aan betaalbare woningen. Dit moet vooral opgelost worden door meer betaalbare woningen bij te bouwen. Hiervoor zijn middelen vanuit het Rijk nodig. Daarnaast is het belangrijk te zoeken naar oplossingen voor een evenrediger verdeling van de schaarse sociale huurwoningen. Wij vragen het kabinet zich te richten op effectieve oplossingen voor de asielketen en woningmarkt waarmee woningzoekenden zo goed mogelijk geholpen worden. En daarbij te zoeken naar integrale oplossingen en het woningmarktprobleem niet alleen op een kwetsbaar deel van de bevolking af te wentelen.

Voor de gemeenten in de regio Midden-Holland kan het wetsvoorstel grote gevolgen hebben. Wij zien dit niet als dé oplossing om woningen evenrediger te verdelen. Een verbod op het geven van voorrang aan statushouders zorgt namelijk voor een verdere beperking van gemeenten om aan de wettelijke taakstelling te kunnen voldoen. Zonder taakstelling voor de huisvesting wordt de opgave nog ongrijpbaarder voor gemeenten die geconfronteerd worden met de maatschappelijke effecten en de mogelijk te realiseren extra doorstroomlocaties.

Tot slot zijn wij tegen de inperking van de bewegingsvrijheid van de lokale overheden; de taakstelling en voorrang staan op gespannen voet met elkaar. Op dit moment is het geven van voorrang aan statushouders een KAN-bepaling in de huisvestingswet, wat betekent dat wij als lokale overheid de mogelijkheid hebben om die toe te passen om de wettelijke taakstelling te kunnen voldoen. Het is daarmee aan de lokale overheid om hierin de juiste keus te maken.

Voorbeelden van effecten die wij als regio op ons af zien komen zijn:

- Krapte op de woningmarkt beperkt mogelijkheden
Er wordt gesteld dat statushouders zelfstandig naar een woning kunnen zoeken. Wij schatten in dat dit voor een beperkt aantal zelfstandige statushouders een optie kan zijn, maar voor velen niet, juist ook vanwege de krapte op de woningmarkt.
- Effect op het woonruimteverdelingssysteem
 - Jongeren hebben al een lage slaagkans op een woning. Bijsturen kan door labelen, voor specifiek statushouders kan dat niet.
 - Inschrijven voor een sociale huurwoning kan als iemand 18 jaar is. Het is niet realistisch dat statushouders zich vanaf hun 18^e kunnen inschrijven om inschrijfduur op te bouwen, daarmee staan ze extra achter op andere woningzoekenden.
 - Met de voorgestelde wetwijziging wordt een systeem opgezet waarbij mensen met weinig sociaaleconomische kansen worden aangezet om te zoeken naar regio's waar er wel kansen zijn om woningen te bemachtigen. Hierdoor kan er juist een onevenredige verdeling ontstaan onder woningzoekenden en/of verdringing van lokale woningzoekenden vanwege de aanzuigende werking van statushouders. Dit ondermijnt nog verder de solidariteitsgedachte en betekent een verdere afbraak van de volkshuisvesting, waar we gezamenlijk de schouders onder een opgave zetten.

Regio Midden-Holland

- Gemeenten kunnen niet meer sturen op waar (in welke complexen) statushouders terecht komen. Hierdoor kunnen zij terecht komen in complexen waar de leefbaarheid bijvoorbeeld al erg onder druk staat.
- Meer urgentieaanvragen liggen op de loer
Het wetsvoorstel zorgt mogelijk voor meer urgentieaanvragen op andere grondslagen, bijvoorbeeld de uitstroomberegeling: kwetsbare statushouders die dakloos worden, kunnen via de uitstroomberegeling alsnog voorrang krijgen via directe bemiddeling. Het bewandelen van alternatieve routes of grondslagen van urgentie voor kwetsbaren ligt voor de hand.
- Inwoning bij familie is vaak geen optie
Voor statushouders is inwonen bij familie geen serieuze mogelijkheid. Inwoning is bovendien een tijdelijke oplossing. Voor de langere termijn zal het ontbreken van een stabiele gezins- en woonsituatie effect hebben op de inburgering en opbouw van hun leven. Vooral met minderjarige kinderen is dat onwenselijk.
- Woningdelen (of hospitaerverhuur) en kamerverhuur zijn nog beperkt beschikbaar
Woningdelen en kamerverhuur is in onze regio (ook voor starters of andere woningzoekenden) nog geen direct bereikbare en/of beschikbare oplossing. De kostendelersnorm en het parkeerbeleid beperkt de mogelijkheden in veel gevallen om dit te realiseren. Ook hebben woningdelen en kamerverhuur effect op de leefbaarheid in wijken. Statushouders hebben een netwerk en middelen nodig om hiervoor in aanmerking te komen, wat zij vaak niet hebben.

De minister geeft aan dat hospitaerverhuur een optie kan zijn. Vaak is al vanuit Vluchtelingenwerk afgeraden om mensen in huis te halen die uit een oorlogssituatie komen. Zij hebben heel veel meegemaakt en hebben behoefte aan een situatie waarin zij in rust kunnen bouwen aan een nieuwe start in een nieuw land. Er staat met deze oplossingsrichting een grote extra problematiek van mensen die psychische druk ondervinden, met extra maatschappelijke kosten als gevolg.

Gemeenten worden geconfronteerd met de negatieve (maatschappelijke) effecten

Als statushouders gedurende een langere tijd geen vaste woon- en verblijfplaats hebben, brengt dit hoogstwaarschijnlijk negatieve maatschappelijke effecten met zich mee, waar gemeenten mee geconfronteerd worden. Deze negatieve effecten kunnen zijn illegale- en overbewing (en daarmee vocht en schimmelproblemen), schuldenproblematiek, dakloosheid en druk op daklozenopvang (die in onze regio al vol zitten), maar ook effect op leefbaarheid in wijken, zorg en dienstverlening en handhaving van de openbare orde en veiligheid én ook een vertraging van inburgering en het efficiënte inzetten daarvan, dit wordt onuitvoerbaar vanwege de versnippering en maakt het bovendien te duur.

Het proces van gezinshereniging van statushouders gaat vooralsnog ondertussen door. Er zullen dus ook meer gezinnen met kinderen opgevangen moeten worden. Het onwenselijk is dat kinderen langdurig op deze manier wonen.

- Uitbuiting (of mensenhandel) ligt op de loer
Dit zien we ook gebeuren bij arbeidsmigranten. Er zijn veel kwetsbare statushouders die mogelijk onder de radar dreigen te raken of in de illegaliteit dreigen te verdwijnen. Dit is onwenselijk. Gemeenten hebben een zorgplicht en staan dan aan de lat om misstanden en ondermijning te voorkomen en aan te pakken. Dat vraagt om extra inzet van middelen.
- Afschaffen van de taakstelling betekent extra benodigde ruimte voor opvang
Gemeenten nemen nu al verantwoordelijkheid voor het opvangen van asielzoekers, ook vanwege de Spreidingswet. Als de taakstelling huisvesting statushouders wordt afgeschaft en het

Regio Midden-Holland

wetsvoorstel uitvoerings- en implementatiewet Asiel en Migratiepact 2026 doorgaat, betekent dit dat er nieuwe opvangvoorzieningen en/of doorstroomlocaties moeten komen. Onduidelijk is of dit een gemeentelijke verantwoordelijkheid wordt. Zo ja, dan legt dit weer een extra claim op de ruimte en middelen van gemeenten, die al aan de lat staan om te zorgen voor meer betaalbare woningen én huisvesting van aandachtsgroepen zoals arbeidsmigranten, starters en spoedzoekers. De gemeenten kunnen een extra opgave er niet bij hebben.

Er wordt in het wetsvoorstel alleen gesproken over het doel om woningen evenrediger te verdelen en statushouders gelijk te trekken aan regulier woningzoekenden. Er wordt niets gezegd in het wetsvoorstel over het effect op de ruimte, doordat er meer opvang- of doorstroomlocaties bij moeten. Is er rekening gehouden met de schaarse ruimte in de Randstad die ook evenredig verdeeld moet worden over alle opgaven die er al liggen? Het wetsvoorstel zadelt de kiezer mogelijk op met torenhoge kosten. Heeft de minister inzichtelijk gemaakt hoeveel geld er met dit voorstel gemoeid is?

Andere dilemma's

Vanuit de Wet versterking regie volkshuisvesting (momenteel in Tweede Kamer in behandeling) wordt gepoogd om meer regie te nemen in het aanpakken van de woningmarkt als geheel. Terwijl op hetzelfde moment een dergelijk voorstel op tafel ligt, kiest de minister voor een aanpak die naar een klein onderdeel van de woningmarkt kijkt. Het zo specifiek separaat kijken naar een los onderdeel draagt niet bij aan het oplossen van de problemen op de woningmarkt.

Het is onduidelijk hoe het toezicht op dit wetsvoorstel zal worden vormgegeven; hoe en wanneer wordt er gehandhaafd als gemeenten zich niet aan de wet houden en wat zijn de consequenties daarvan? Gemeenten willen de verantwoordelijkheid nemen om statushouders en asielzoekers op te vangen en te huisvesten, dit kan alleen als er instrumenten zijn om onze verantwoordelijkheid te pakken. Dit wetsvoorstel beperkt de handelingsruimte van gemeenten. De gemeente wordt extra belast met de effecten van het wetsvoorstel op maatschappelijk, ruimtelijk- en financieel gebied en tegelijk ontvangen gemeenten mogelijk de klappen vanuit interbestuurlijke handhaving.

Als de taakstelling in stand blijft i.c.m. dit wetsvoorstel wordt het voor gemeenten een onmogelijke taak om hun verantwoordelijkheid te nemen en statushouders te huisvesten vanwege de beperking van voorrang. Dit terwijl de wettelijke taak voor inburgering dan wel zou blijven bestaan. Daarmee wordt goed uitvoering geven aan die wettelijke taak onmogelijk.

Los van het al dan niet in stand blijven van de formele taakstelling pleiten wij voor een menswaardige manier van omgaan met statushouders, die al het recht hebben om hier te blijven. Biedt gemeenten de mogelijkheid om dat op een passende manier te doen.

Oplossingen die wij voor ons zien, zijn o.a.:

- (Blijven) inzetten op het bijbouwen van betaalbare woningen en daar ruimte en middelen voor beschikbaar te stellen vanuit het Rijk.
- Lokale overheden de mogelijkheid blijven geven te sturen op het bieden van passende woonmogelijkheden aan statushouders.
- Woningcorporaties meer financiële mogelijkheden bieden om sociale huur en middenhuurwoningen te realiseren.